Työ- ja elinkeinoministeriö
Arbets- och näringsministeriet

Eduskunta
Talousvaliokunta

Asiantuntijalausunto
19.10.2021



Työ- ja elinkeinoministeriö
Erityisasiantuntija Jyri Oksanen

**Asia: HE 151/2021 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi kaupparekisterilain ja yritys- ja yhteisötietolain 4 §:n muuttamisesta**

Hallituksen esityksessä esitetään muutettavaksi kaupparekisterilakia sekä yritys- ja yhteisötietolakia. Esityksellä pantaisiin täytäntöön Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi digitaalisten välineiden ja prosessien käytöstä yhtiöoikeuden alalla (*digitalisointidirektiivi*). Lisäksi pantaisiin täytäntöön direktiivi rahoitusjärjestelmän käytön estämisestä rahanpesuun ja terrorismin rahoitukseen (*rahanpesudirektiivi*) siltä osin kuin siinä on kyse tosiasiallisia edunsaajia koskevien rekisterien yhteenliittämisestä.

*Digitalisointidirektiivi*

Digitalisointidirektiivi edellyttää, että osakeyhtiö voidaan perustaa ja tällaisen yhtiön sivuliike rekisteröidä sähköisesti ja rajat ylittävästi jäsenvaltioiden välillä. Edelleen direktiivi edellyttää, että tietojenvaihtoa yritysrekisterien välillä lisätään koskien esimerkiksi osakeyhtiön vastuuhenkilöissä tapahtuneiden muutosten välittämistä sivuliikkeen rekisteröineeseen jäsenvaltioon. Siltä osin kuin direktiivi edellyttää liiketoimintakiellossa olevien johtajien tietojen välittämistä jäsenvaltioiden välillä sekä kaupparekisteriin rekisteröityjen tietojen ja asiakirjojen koneluettavaa muotoa, annettaisiin myöhemmin erillinen esitys, huomioiden, että näiden osalta täytäntöönpanon määräaika päättyy 1.8.2023.

Esityksen keskeiset muutosesitykset ovat yritysrekisterien välisen tietojenvaihdon lisääminen ja rekisteriviranomaiselle säädettävä velvollisuus käsitellä sähköisesti annettu osakeyhtiön tai sivuliikkeen perustamisilmoitus viidessä arkipäivässä. Sähköisen asioinnin mahdollistamisen vaatimus ei edellytä lainsäädäntömuutoksia.

Direktiivi edellyttää myös, että pääosa osakeyhtiön rekisteriin merkityistä tiedoista ovat maksuttomia. Patentti- ja rekisterihallituksen tulonmenetyksen kompensaationa esitetään valtion vuoden 2022 talousarvioon sisällytettäväksi 0,5 miljoonaa euroa. Julkisen talouden suunnitelmassa kompensaation vuotuinen määrä vuosina 2023-25 on 1,5 miljoonaa euroa. Esityksen mukaan tavoitteena lisäksi on, että sähköistä ilmoittamista kehitetään ja mahdollistetaan myös muiden kuin direktiivin soveltamisalaan kuuluvien yritysten osalta. Toteutukseen liittyväksi kustannukseksi on arvioitu yhteensä 3,6 miljoonaa euroa vuosina 2022-23.

Esitetyt lakimuutokset kohdistuvat pääosin Patentti- ja rekisterihallituksen toiminnan järjestämiseen, eikä niillä ole merkittäviä vaikutuksia yrityksiin. Rajat ylittävän sähköisen asioinnin edistäminen voidaan kuitenkin katsoa edesauttavan yritysten asettautumista Suomeen. Toisaalta jäsenmaiden väliseen asiointiin vaikuttavat toistaiseksi rajat ylittävään tunnistautumiseen liittyvät haasteet.

Yleisesti ottaen sähköisen asioinnin edistäminen on katsottava helpottavan ilmoitusten jättämistä, nopeuttavan käsittelyä, laskevan käsittelykustannuksia ja parantavan yritysturvallisuutta asioijan tunnistamisen kautta. Kaupparekisteritietojen maksuttomuutta koskeva vaatimus hyödyttää niin yrityksiä kuin muita kaupparekisteritietoja hyödyntäviä tahoja.

*Tosiasiallisia edunsaajia koskevien rekisterin yhteenliittäminen*

Viides rahanpesudirektiivi on pääosin pantu täytäntöön jo aikaisemmin. Tosiasialliset edunsaajat merkitään Suomessa kaupparekisteriin yrityksen tietoihin. Nyt käsittelyssä oleva esitys koskee tosiasiallisia edunsaajia koskevien tietojen välittämistä jäsenvaltioiden välillä. Rekisteriviranomainen velvoitettaisiin asettamaan tosiasiallisia edunsaajia koskevat tiedot saataville yhteenliittämisjärjestelmässä siten kuin rahanpesudirektiivissä edellytetään. Rahanpesudirektiivissä edunsaajia koskevien tietojen luovutuksensaajat on jaettu toimivaltaisiin viranomaisiin, ilmoitusvelvollisiin sekä suureen yleisöön.

Komissio valmistelee parhaillaan yhteistyössä jäsenvaltioiden rekisteriviranomaisten kanssa edunsaajarekistereiden yhteenliittämistä koskevaa käytännön toteutusta. Toteutettava malli vaikuttaa siihen, mille tahoille edunsaajatietoja voidaan yhteenliittämisjärjestelmän kautta luovuttaa, kun otetaan huomioon, että edunsaajatietojen luovuttamisen edellytyksenä kaupparekisterissä on rahanpesulain mukainen käyttötarkoitus sekä luovutuksensaajan tunnistaminen.

Jyri Oksanen
Erityisasiantuntija